

Вирушаючи до Мутвиці, навіть й гадки не мала: зустріч з якими людьми мене очікує. Знала лиш те, що маю поспілкуватись з молодого сім'єю, яка виховує синочків-двійнят та помаленьку оговтується після повернення їх татуся із зони АТО. А вже коли переступила поріг дому, де мешкає подружжя, поглянула в очі господиньки, в пам'яті раптом зринула давня поїздка до Рівного, вірніше її повернення.

Поруч мене всю дорогу сиділа юнка. Розбалакались. Виявилось, що дівчина навчається в Рівненському медколеджі, родом з Мутвиці. А на запитання чия ж вона там буде, бо я знайома з багатьма вихідцями з цього населеного пункту, моя співрозмовниця з легким сумом мовила: "Ви може й чули про нас. Я - з Лозіцьких. Тяжко хворіла, мені весь район допомагав кошти на операцію збирати. Через те й вирішила медиком стати".

Оті мої спогади миттєво перервала поява двох маленьких джигунів. Дворічні Славко та Петрик завертілись, закрутілись докола, заповнили собою весь простір. Тато миттю підхопив пустунів на руки, та дарма намагався втихомирить малечу. Хлоп'ятка вже тяглись до диктофона, старались вхопити фотоапарат. Добре, що на поміч підспіла бабуся. Галина Іванівна забрала онуків до свого покою.

- Весело у вас, - звертаюсь до молодят.

- То наша найперша розрада, наш найперший порятунок від журби, тривоги, - озивається Віра. - Якби не діти, - ми тут з батьками, певне, схибнулися в той період, коли Петро був в АТО.

- Я, власне, й хочу повести про це мову, - звертаюсь до чоловіка.

- Я волів би краще балакати про дітей, - в куточках його губ гасне усміх.

Знаєш, ЯК ХОЧЕТЬСЯ ЖИТИ

І любити, і бути щасливим... Про це, як ніхто, відають Віра та Петро Радько. Бавлячи своїх потішних синочків – двійнят, вони стараються не згадувати про те, що обом довелось дивитись у вічі смерті... Тяжка хвороба і страшна братовбивча війна вплелись у їхню долю.

досі не виходив. Скільки там наших хлопців загинуло...

гуртом! Славко з Петриком його витягували з тих гірких спогадів. Якби

народиш без проблем, навіть двійню. Як уводу дивилися. Через десять днів мене привезли додому. Відвідувати школу я не могла. Адже не так просто після такої складної операції, з титановою конструкцією на хребті, було рухатися. Аби почати заново вільно ходити, потрібен був час. Щодня до мене приходили вчителі. Я лежала в ліжку, а вони проводили уроки. Не пропустили жодної теми. Я сьогодні маю гарну нагоду сказати їм усім велике дякую. Скільки житиму – буду пам'ятати усіх вас, дорогі мої вчителі! Особливий уклін Тамарі Миколаївні Корнійчук, директору школи, яка організувала збір коштів в районі для операції. 30 тисяч гривень у 2008 році – це були великі гроші. Я дякую своєму класному керівнику Валентині Миколаївні Тумаш. Скільки слів підтримки, розради я почула від неї! І всім друзям, і всім мутвичанам. Такого забути не можна. У березні тато почав возити мене до школи машиною. Потім був останній дзвоник, випускний і моє рішення стати студенткою медколеджу. Хотілось і собі навчитись рятувати людей від біди. Я колись дуже мріяла обрати собі військову спеціальність. Дуже любила військову форму. Навіть не збагну - чому. Та захворіла і зрозуміла, що не судилось моїй мрії здійснитися. А вже після операції, коли лікарі запевнили, що все в моєму житті налагодиться, я стала жити надією на те, що у мене буде колись сім'я і мій чоловік буде... військовим. А воно так і випало. Ми з Петром познайомились у Рівному. Жила на квартирі з подружкою. До неї в гості прийшов хлопець. А наступного разу привів з собою свого товариша. То і був мій Петро. Родом він з Сарн, а на службу їздив аж до нас у Прикладники. Тож, добре знав, де знаходиться Мутвиця. Три роки тому ми одружились. Тоді се-

- Не те слово. Хочеться забути, викреслити з пам'яті...

Петро Радько в державній прикордонній службі сьомий рік. Розпочинав її з ВПС "Дубровиця" Луцького загону, згодом був переведений на пункт пропуску "Вичівка". Впродовж липня-серпня 2014 року йому довелось нести службу по охороні державного кордону в зоні АТО. На пункт пропуску "Маринівка" прибув 11 липня, в переддень свого 25-річчя, а в ніч на 12 липня, під мінометний салют, прийняв бойове ювілейне хрещення. Не раз і не два терористи здійснювали масовану атаку даного пункту пропуску. 16 липня близько 200 бойовиків, 10 танків та п'ять БТРів знову атакували "Маринівку". Двоє українських силовиків загинули. Такі повідомлення подавали всі інформаційні агентства. Вони - в архівних випусках усіх телевізійних служб новин. Петро ж про ті дні говорить коротко:

- Бачив усе, про що можна говорити і про що не можна. І смерть, і відчай. Відвага й легкодухість людей межували поряд. Війна – жорстока річ. Шкода, що цього не розуміють ті, хто її розв'язує. Ви запитуєте, що найбільше врізалось в пам'ять? Нестримне бажання: повернутись живим. Тепер воно вже інше: не говорити на цю тему, не згадувати, забути. А не виходить. Вчора мій близький друг, який працює кореспондентом на каналі ICTV, разом з радником президента поїхав в розташування Донецького аеропорту. Всю ніч я пробував зателефонувати до нього. Так і не вдалося. Минула доба, а він на зв'язок

діти, бо знає напевне, що дворічні синочки не торкнуться теми "Війна".

- Ви не зважайте, - просить Віра. – Ми стараємось не говорити про те, що Петро пережив. Коли він прийняв рішення відправитись в зону АТО, ми теж не перечили. "Хтось же повинен захищати моїх синів, мою жінку. Хто, як не я?" Чим можна було на це заперечити? Хоча ті два місяці для нас були суцільним жахом. Телефонів з рук ні я, ні батьки не випускали, а раптом Петро подзвонить... Він виходив на зв'язок щодня: "Все нормально. Я – живий. Як діти?" А ми ж чуємо, як там бахає. Стрілянина, вибухи. І монотонна коротка відповідь на всі запитання: "Все нормально". Синочки тягнуться до телефону: "Тата, тата! Дай, тата!". А зв'язок уже закінчено. Вони так за ним сумували. Прийде газета "Прикордонник". Там же повно фотографій військових у формі, а вони цілують ті фото і навперебій кричать: "Тата!" Хочеш не хочеш, а сльози самі по собі на очі навертаються. Що було робити? Чекати, вірити, надіятись, любити його ще більше. Молились. І вдома, і по церквах записки передавали. От, слава Богу, й діждались! Повернувся о першій годині ночі. Вчорнілий, кашляє. На вулиці теплінь, а в нього запалення. Й, здається, що за плечима не двадцять п'ять років, а в кілька разів більше. Скільки сліз було в наших очах, але посідали всі тихенько, дивимось на Петра, не надивимось, боїмось слова мовити, щоб двійнят не розбудити. Та і його самого тривожити не хочемо. Бо ж бачимо – сам не свій. Адітки ранком встали, як побачили, що тато вже вдома, - що тут було! Як же вони обнімались, цілувались всі

зривався з ліжка. Тому весь цей час в нашій сім'ї діє негласне правило – не вести з Петром мову про його службу в АТО. Хоча він і переглядає новини по телевізору, передзвонюється з друзями, які зараз перебувають на Сході. Нам болить ця війна...

- Віро, мені здається, що слово біль вам особливо гірчить...

Вона витирає очі. І я знову пригадую ту давню подорож з Рівного, худеньку дівчинку- студентку... Я не пам'ятаю рис її обличчя, хоча тепер розумію, що то була Віра.

- Й справді, - озивається жінка. - Я перенесла тяжку хворобу, складну восьмигодинну операцію в Міжнародному центрі нейрохірургії міста Київ. Це було якраз на початку одинадцятого класу. Замість шкільної парти потрапила на операційний стіл. Замість випускного класу – реанімаційне відділення. Третього вересня мене прооперували. Я мала спондилостез 4 ступеня. Це захворювання хребта, при якому йде зміщення хребців. Під час операції лікарі центру вели телефонну консультацію з голландськими спеціалістами, адже вони застосовували препарати голландського виробництва. За їх допомогою, зміщені хребці з'єднали поміж собою спеціальними гвинтами і прикріпили до металевої конструкції. Три дні я лежала нерухомо, потім мене звели на ноги. Дивне було відчуття. Я пригадала прогнози медиків перед тим, як відправлялась до Києва: це твої останні самотійні кроки. Ти вже не зможеш ходити. Не хотілось в те вірити. Я весь час жила надією. Київські нейрохірурги мене запевнили: ти ще потанцюєш на своєму весіллі і

маю чоловіка військового і синочків-двійнят. Все так, як мріяла і як напророкували медики.

- Ой, такого ми пережили, що не дай, Боже, іншим людям звідати, - долучається до розмови мама Віри, Галина Іванівна. – З шостого класу дитина жила з болями в хребті, німіли ноги, руки. А в мене од того серце німіло. Якими невтішними були прогнози лікарів! Та, дякуючи Богу і київським спеціалістам, все обійшлося. Та ще уклін усім людям, котрі в нашій біді допомагали. Тепер, бачте, яке щастя в нашій хаті сміється, яких онуків славних маю! А пам'ятаю, зателефонували мені з Сарн майбутні родичі: "Свашко, їдемо до вас у свати". А мені ж відразу в серце шпичка. Кажу, а чи ж знаєте, що дочка моя таку хворобу перенесла, таку складну операцію?! І які ж мудрі слова сказала моя сваха: "А я не знаю, що завтра мене очікує. Чи хвороба, чи нужда. Адіти люблять одне одного..." Бачу, що й справді люблять. Й тішаються одне одним. Вони обоє стільки звідали за своє коротке життя. Як ніхто інший знають, що таке біль, переживання, через те й шанують кожну проведену разом хвилинку. Синочками своїми тішаються. Й нам, батькам, від того радість на серці. Я не просто як мати своїх дітей хвалю. Вони оте щастя своє вистраждали. Хапалися за життя, як могли... Пригадую, як Віра після операції, на колінцях навесні полола грядку біля хати. У мене душа плакала. Бо ж моїй дитині хотілось бути такою як всі. Їй просто хотілося жити...

Галина ГАВРИЛОВИЧ